

Christen Christensen (Bommerhede).

Af Overretssagfører P. C. Tüchsen.

Gaardejer eller, som det kaldtes i de Tider, Gaardmand Christen Christensen, der levede i Ballerup fra 1824 til 1870, da han døde, var en af de Foregangsmænd, man gerne træffer i forrige Aarhundredes første Halvdel rundt om i Sognene, og hvis Minde endnu lever i Befolkningen paa Grund af de Egenskaber hos dem, der bevirkede, at de blev Førere for deres Standsfæller og bidrog deres til, at Agerbruget da fik sit mægtige Opsving. Vi kunde ønske at sætte ham et lidet Minde i Aarbøgen uden just at skrive hans Levnedsbekræftelse, der vilde føre for vidt; hvad der navnlig stærkt griber en hos ham, er hans udprægede Fædrelandskærlighed og hans Ordenssans i alt, der bl. a. medførte, at han f. Eks. i sin 8-aarige Soldatertid førte en nøjagtig Dagbog.

Chr. Christensen blev født paa Bommerhede i Nærheden af Lemvig i Aaret 1787 og tjente paa sin Fødeegn, indtil han den 1. Maj 1809 mødte i Næstved som Rekrut ved Fynske Infanteriregiment; d. 10de Juli marscherede han med Regimentet til Køge, d. 14de Oktober derfra til Roskilde, d. 21de December til Smørumnedre, d. 3die Febr. 1810 til Bastrup, d. 7de s. M. til Espendrup, d. 28de tilbage til Bastrup, d. 6te April til Halsnæs, d. 26de Oktober til Nyborg, hvor Regimentet ankom d. 1ste Novbr. og forblev der og i Omegnen til d. 12te Marts 1812; derfra mar-

scherede Regimentet gennem Fyn og Jylland og kom til Rendsborg d. 22de Marts 1812; en særdeles respektabel Marsch paa 10 Dage! Chr. Christensen udbryder ogsaa herom i sine Optegnelser, hvoraf han udgav en Del i 1843 i J. A. Hansens »Almuevennen«: »Hvad mener I nu, mine Venner? Tror I ikke, at det var besværligt at rejse saa lang en Vej? Jeg siger nej. Soldaterstanden er et muntert Liv; er der ogsaa en deriblandt, som er noget forsagt, saa er der ti til Opmuntring, vi er alle unge og raske, det gaar daglig med Musik og Sang, og Benene gaar, uden at vi mærker det; vi udvider vore Kundskaber, vi ser meget, som vi ikke før har set, og vænnes til at hjælpe os selv saavel med at sy og vaske som endog med at koge vores Spise. I Rendsborg lærte vi dette til vor store Gavn; udenfor Rendsborg lærte vi ogsaa at tage af Jorden, hvor der var højt, og fylde i, hvor der var sidt, og dette har jeg siden gjort mange Steder paa mine Jorder; vi fik vort Stykke daglig at gøre i Stand, hvorfor vi fik en Present; det var udenfor vor Tjenestetid og gik altid fornøjeligt.« Er det ikke et fornøjeligt Billede af Soldaterlivet for 100 Aar siden, som her oprulles? Men vi maa videre paa Marschen med Chr. Christensen! D. 24de Juni 1813 marscherede Regimentet fra Rendsborg til Stakelsdorff, d. 28de til Lybæk, d. 15de Aug. herfra gennem Oldeslohe, Høxdorff og flere andre Bønderbyer til Svanheide, »hvor vi d. 22de blev opstillede paa en Lyngslette og ladede. D. 23de og 24de havde Regimentet tnogle Skærmydsler med fjendtlige Kosakker, kom d. 25de til Schweerin, d. 2den Septbr. til Gadebusch, d. 4de til Ratzeborg, hvor det blev til 13de Novbr., da det marscherede til Lybæk; d. 27de derfra gennem Blegsdorff, Karstørff og kom d. 4de December til Boden. »Her mistede jeg min Rodekammerat Mads Borde; vi var ude som Blænkere, og jeg saa ham ikke mere; hvor han blev af, ved jeg ikke, men skulde han være truffen af en Kugle, da har det været ved et Slumpetraf, da det var saa taaget og tillige i Aftenstunden, at vi næppe kunde se et halvt Geværskuds Afstand

fra os, og derhos skød vore Modstandere vel højt. I saadanne Tilfælde lærer man Tavshed og Opmærksomhed.« Regimentet marscherede nu gennem Oldeslohe, Blommendorff, Niendorff, Segeberg, Damdorff til Bornhoved. »Der led vort tapre Kavalleri samt den franske General Lallemands Kavalleri et betydeligt Tab formedelst den indknebnede Indgang til Byen; thi da vi Fodfolk var i Færd med at trække derigennem, styrtede det fjendtlige Kavalleri frem, og vort Kavalleri, som var i Baghold, maatte næsten ene hugge løs paa Fjenden for at forsvare os, medens vi i den Indknibning næsten var færdige at træde hverandre ned uden Mulighed for os at komme Kavalleriet til Hjælp.« Fra Bornhoved marscherede Regimentet til Preetz, Elmshorn og Kiel og kom d. 9de December om Natten til Gjetdorff og derfra i Dagbrækningen til Sehested, hvor det »blev opstillet i sluttede Geledder og marscherede saaledes lige for Sehested, hvorfra Fjenden blev fordreven mest af vore Kanoner og vort raske Kavalleri, saa vi styrtede frisk væk dels gennem og dels udenom Byen, dog var der et Mosemorads foran Byen, hvori en Del næsten sad fast. Udenfor Sehested holdtes da den sidste Bataille; da den næsten var forbi, red noget af vort Kavalleri frem ad en indgrøftet Vej, hvorfra en Dæmning gik over en Mose til en Skov, hvor Fjenden opholdt sig; da vort Kavalleri kom ud paa Dæmningen, kom det fjendtlige Kavalleri efter det; men da de naaede Vejen, der paa begge Sider var besat med Infanteri, red Fjenderne straks tilbage igen; vore red nok engang frem, de fjendtlige kom atter igen, og nu vilde de ikke mere tilbage, men de maatte da ogsaa næsten alle blive paa Vejen; styrtede Hesten under Manden, saa stod han op med Vaaben i Hænderne, og naar det tilraabtes ham at kaste sine Vaaben, svarede han: »Kein Pardon«. Heraf erfares, hvor højt en Krigsmand elsker sit Vaaben, han dør hellere paa Stedet, end han forlader det. Mod Aften forlod vi Valpladsen og naaede uden videre Modstand Rendsborg samme Nat.«

I Rendsborg forblev Regimentet til 24de Jan. 1814, da det marscherede til Glückstadt og ankom her d. 26de. Marschen var meget besværlig paa Grund af Frost og Snefog. I Glückstadt havde man det godt i alle Henseender; marscherede herfra d. 13de Marts ad Krempe, Elms-horn, Ydersee, Vedel, paa Isen over Elben til York i Hannover, gennem Klosterseem, Mesberg, Bremen, Dyrholt, Bomle, Osnabrück, Münster, Haltem til Dülmen, hvortil man kom d. 15de April og blev til 7de Maj, da Regimentet marscherede hjem og naaede Fredericia d. 24de Juli 1814. Chr. Christensen blev nu hjemsendt til sin Fødeegn, som han naaede 30te Juli. Han havde altsaa været Soldat i godt 5 Aar, hvilket dog ikke havde taget mere paa hans Kræfter og Humør, end at det var med ligefrem Glæde, at han sidst i Juni 1815 blev indkaldt til at møde i Fredericia d. 8de Juli; man læser tydelig mellem Linjerne i hans Optegnelser, at han savnede sine »gode Kompagnikammerater« og sin »Kone«, som han kalder sit Gevær. Regimentet begynder nu sin lange Marsch til Frankrig, idet Chr. Christensen nøjagtigt optegner alle de Byer, hvorigennem det marscherede og var indkvarteret; d. 15de Januar 1816 naaede Regimentet Bouchain, »en Fæstning i Frankrig, hvori den danske Armé havde sin Garnison, og vi var indkvarterede hos Bønderne i Omegnen den længste Tid, vi var der. Mener I nu, mine kære danske Venner, at denne lange Rejse maatte være meget besværlig? Jeg siger, som jeg allerede en Gang har sagt, at det gaar muntert og fornøjeligt, vi ser bestandig noget nyt, og vi mærker da ikke nogen Besvær. Enten vi kom til Borgere eller Bønder i Tyskland, Holland eller Belgien, saa levede vi ret godt, de gav os ofte baade Mad og Brændevin med paa Rejsen; i Frankrig havde vi det ogsaa meget bedre, end vi kunde have ventet det, og Indvaanerne var mod os, som kunde de have været vore Forældre. Vi fik vor Ration, som vi skulde leve af, men den leverede vi vor Vært, da vi fik vor gode Spise hos Bønderne, og hver Søndag Morgen affordrede vor Værtinde vort Linned til Vask.«

D. 26de Marts 1817 forlod Regimentet Frankrig omtrent ad samme Vej som paa Udmarschen, kom d. 24de April gennem Hamborg og naaede d. 7de Maj Fredericia, hvorfra Chr. Christensen endelig blev hjemsendt efter ca. 8 Aars Tjeneste. Hans militære Afregningsbog, der er ført for hele hans Soldatertid, er endnu bevaret i Slægtens Eje; var den ikke saa lang, kunde vi have Lyst til at afskrive den, men maa undlade det; man fristes ved at læse den til at spørge, hvad en Soldat paa de Tider levede af udover sin Naturalforplejning. Som Afregningsbogen udtrykker sig, »annanmede« Chr. Christensen i Penge i 1809 6 Rdl. 80 Sk., i 1810 6 Rdl. 85 Sk., i 1811 9 Rdl. 72 $\frac{3}{4}$ Sk., i 1812 10 Rdl. 41 Sk., i 1813 12 Rdl. 9 Sk.; for Aaret 1814 findes ikke nogen Udbetaling anført, i 1815 har han tilgode »i Sedler« 10 Rdl. 22 $\frac{1}{2}$ Sk., i 1816 har han tilgode 15 Rdl. 22 $\frac{1}{2}$ Sk., og i 1817 opgøres hans Tilgodehavende i »Kantonnementskvarter Pecquencourt« d. 19de Marts at være for 1814, 15 og 16 i Sølv 4 Rdl. 61 $\frac{4}{5}$ Sk. og i Sedler 15 Rdl. 22 $\frac{1}{2}$ Sk., som han forhaabentlig har faaet udbetalt.

Efter sin Hjemsendelse tog Chr. Christensen til sin Hjemstavn, men da det, som han udtrykker sig, »forekom mig, at jeg maatte lære noget mere«, tog han d. 1ste April 1818 til København, hvor han ernærede sig paa forskellig Vis; bl. a. var han i lang Tid Bager i Taarnby, hvor han tjente en Del Penge; han var ogsaa heldig i Lotteriet og skal engang have vundet 2000 Rdl. i Tallotteriet; han gik, som det da var meget Skik, paa Assistenthusets Auktioner og købte engang 2 Guldure til 90 Rdl. Stykket; da han senere red fra Ballerup til Kirke Saaby for at fri til sin tilkommende Hustru, havde han Urene med som Fæstensgave, men tabte det ene paa Vejen. D. 11te September 1824 købte han »Krejerupgaard« i Ballerup for 3400 Rdl., en Gaard, der nu er 65,000 Kr. værd, selv efter at en Ud-lod paa 24 Tdr. Land i sin Tid er solgt fra. Her gjorde han sit Manddomsarbejde og opnaaede hurtig Førerstillingen blandt sine Standsfæller, der stadig søgte til ham, naar

der var noget i Vejen; som det endnu hedder paa Egnen, var han »lige saa god som en Prokurator«. Han havde allerede da et aabent Blik for Husmandssagen, med hvilken han beskæftigede sig meget baade mundtlig og skriftlig. At han blev Skolepatron, Sognefoged og Sogneforstander og var det i mange Aar, er en Selvfølge. Efter et i alle Maader virksomt Liv døde Chr. Christensen i 1870 og har efterladt sig det smukkeste Minde i Balle-rup Sogn.
